THE KEY FACTORS FOR IMPROVING SELF-EVALUATION

Dzulzada Ajvazi-Rama
University – Prizren, Republic of Kosovo, dzulzada@hotmail.com

Abstract: The central function of the school must be to teach how to learn what is up-to-date, what is needed, and not to learn the facts and generalizations according to the educational canon of the school, that is, according to the rigid (given) curriculum. For school, this means re-examining content in terms of what has to be learnt, and what not, or a new direction in choosing a curriculum. The overall education system is growing in terms of population coverage. More than 80% of young people continue their education at a vocational and higher level. The development of key competences is increasingly accentuated (for example, the possibility of analytical thinking, team work ability, independence, self-initiative that follows competence and professionalism, methodical and personal competencies.

All this points to the fact that a new society is born. A society that is imbued with information, soaked in science and technology. The society that is open to the world, characterized by a variety of personal situations, marked by a diversity of time rhythms, that is seeking knowledge and abilities. The society that is in the eternal repetition. The society that questions its survival and its destiny.

This topic has not been, to a sufficient extent, studied and explored in our area. The lack of analytical approach, the absence of argued criticism and the theoretical interpretation of the interdependence of the development of society and the development of the education system are conditioned by the fact that our country spent the entire twentieth century in seeking a solution to protect the community of the South Slav peoples, of which half a century belonged to the socialist community, especially because in the last decade of the past century it has undergone a severe scarcity of disintegration and warfare. Namely, this topic requires an interdisciplinary approach and the team work of several professionals of different profiles and viewpoints. All this does not discourage, but rather motivates the increased efforts and energy to give a contribution to the study of this important segment of pedagogical science. The research is predominantly focused on the present situation, and in the essence of his work is his conscious approach, his self-discipline, his own work, his self-control, self-monitoring, self-esteem, self-evaluation of the outcome of self-evaluation. The research was made at the same time, in a wider area, and the analysis of the results were based on a number of (dependent and independent) variables, the transversal approach was applied in the research.

Keywords: evaluation, self-evaluation, teacher, education, competences

SUŠTINSKI FAKTORI UNAPREĐIVANJA SAMOEVALUACIJE

Dzulzada Ajvazi-Rama
University – Prizren, Republic of Kosovo, dzulzada@hotmail.com

Abstract: Centralna funkcija škole mora biti da uči kako učiti ono što je aktuelno, što je potrebno, a ne učenje činjenica i generalizacija po čvrstom obrazovnom kanonu škole, tj. prema kruto datom (zadatom) nastavnom planu i programu. Za školu to znači preispitivanje sadržaja u smislu šta se mora učiti, a šta ne, odnosno novi smjer u odabiru kurikuluma;

Cjelokupni sistem obrazovanja raste u pogledu obuhvata populacije. Preko 80% mladih svoje obrazovanje produžava na višem i visokom nivou. Sve više se naglašava razvoj ključnih sposobnosti (na primjer, mogućnost analitičkog mišljenja, sposobnost timskog rada, samostalnost, samoinicijativa koja prati stručnost i kompetentnost, metodičke i lične kompetencije. Sve ovo ukazuje na to da se rađa novo društvo, društvo prožeto obavještenjima, natopljeno naukom i tehnikom, otvoreno prema svijetu, obeleženo raznovrsnošću ličnih situacija, označeno raznolikošću vrijemenskih ritmova, društvo koje traži znanje i sposobnosti, društvo u vječnom obnavljanju, društvo koje propituje svoje opstojanje i svoje sudbine.

Ova tema nije do sada, u dovoljnoj mjeri, proučavana i istraživana na našim prostorima. Nedostatak analitičkog pristupa, odsustvo argumentovane kritike i teorijskog promišljanja međuzavisnosti razvoja društva i razvoja sistema vaspitanja i obrazovanja uslovljeni su time što je naša zemlja ceo dvadeseti vijek provela u traženju rješenja za očuvanje zajednice južnoslovenskih naroda, što je pola vijeka pripadala socijalističkoj društvenoj zajednici, a naročito time što je u zadnjoj deceniji prošlog vijeka prošla tešku golgotu dezintegracije i ratnih sukoba.

Naime, ova tema zahtjeva interdisciplinarni pristup i timski rad više stručnjaka različitih profila i uglova gledanja. Sve to neobeshrabruje, već motiviše na pojačani trud i napor da se dade doprinos proučavanju ovog značajnog segmenta pedagoške nauke.
Istraživanje je pretežno usmjereno na sadašnje stanje, a da u suštini njegovog rada bude njegov svjesni pristup, njegova samodisciplina, njegov samorad, njegova samokontrola, samopraćenje, samomjerenje, samoocjenjivanje ishoda ' samoevaluacija.
Istraživanje je rađeno u isto vrijeme, na širem području, a analiza rezultata je vršena na osnovu više (zavisnih i nezavisnih) varijabli, u istraživanju je primjenjen transverzalni pristup.
Ključne reči: evaluacija, samoevaluacija, nastavnik, edukacija, kompetencije

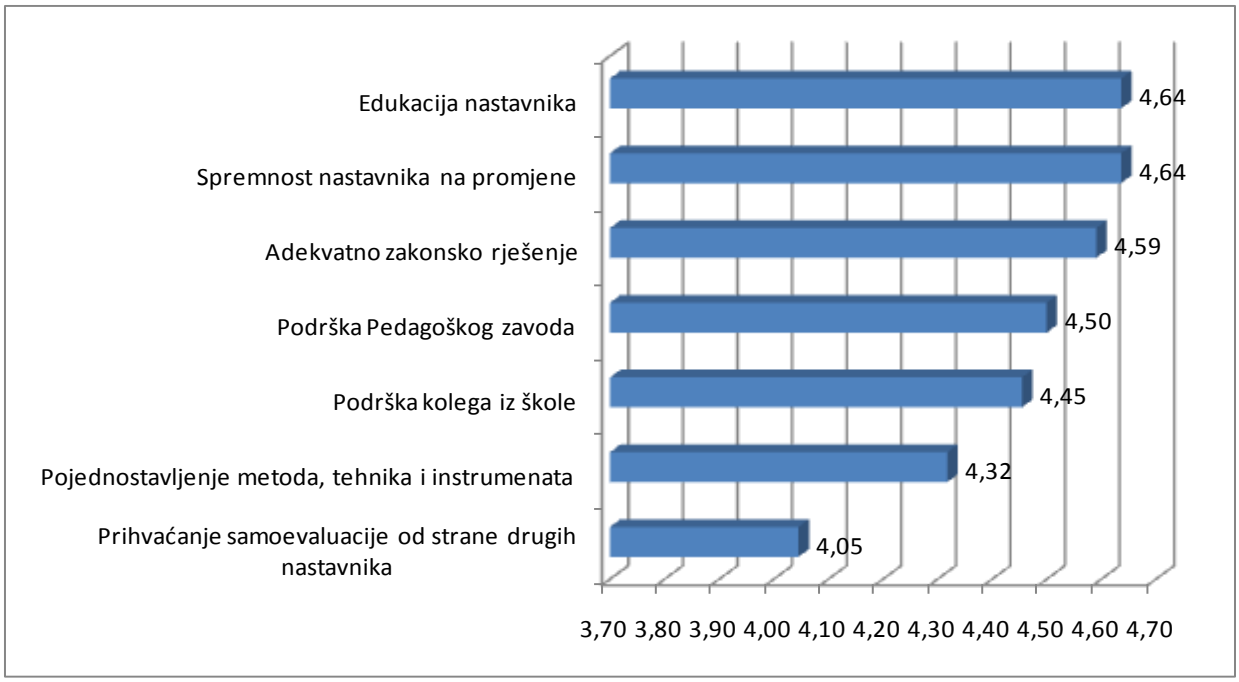
1. RELEVANTNI FAKTORI UNAPREĐIVANJA SAMOEVALUACIJE

Traganje za efikasnom nastavnom praksom polazi od razumijevanja teorije, njenog stavljanja u praktični kontekst (teorija u akciji) te njene evaluacije i samoevaluacije (kritičko preispitivanje) preko daljnjeg mijenjanja prakse. Stoga smo kao zadatak ovog istraživanja postavili: *Ispitivanje stavova nastavnika o relevantnosti nekih faktora za unapređivanje procesa samoevaluacije*. Ponuđeni faktori ovog zadatka glase: (1) Edukacija nastavnika, (2) Spremnost nastavnika na promjene, (3) Adekvatno zakonsko rješenje, (4) Prihvaćanje samoevaluacije od strane drugih nastavnika, (5) Podrška kolega iz škole, (6) Podrška Pedagoškog zavoda i (7) Pojednostavljenje metoda, tehnika i instrumenata. Navedenim faktorima je pridružena ljestvica procjene Likertova tipa od pet stupnjeva: (1) uopšte nije relevantno, (2) nije relevantno, (3) osrednje je relevantno, (4) relevantno je i (5) u potpunosti je relevantno. Hipoteza u vezi s ovim zadatkom glasi: *Ne postoji diferenciranost nastavnika osnovnih i srednjih škola u određivanju faktora relevantnih za unapređivanje procesa samoevaluacije*.

2. ANALIZA REZULTATA

Grafikonom 1. su prikazane prosječne vrijednosti procjene važnosti pojedinih faktora za unapređivanje procesa samoevaluacije.

Grafikon 1. Prosječne vrijednosti procjene važnosti pojedinih faktora za unapređivanje samoevaluacije

Od ponuđenih faktora za unapređivanje procesa samoevaluacije nastavnici su najbitnijim postavili razvoj sposobnosti i motivacije za njihovu primjenu, te ih rangirali:

1. edukacija nastavnika (prosječna vrijednost 4,64),
2. spremnost nastavnika na promjene (4,64),
3. adekvatno zakonsko rješenje (4,59),

4. podrška zavoda (4,50)
5. podrška kolega iz škole (4,45),
6. pojednostavljivanje metoda, tehnika i instrumenata samoevaluacije (4,32),
7. prihvaćenost samoevaluacije od strane drugih nastavnika (4,05).

U Tabeli 10. su prikazani rezultati testiranja značajnosti razlike u procjeni važnosti faktora za unapređivanje procesa samoevaluacije s obzirom na uže stručnu specijalnost nastavnika osnovnih škola.

Tabela 1. Testiranje značajnosti razlike u procjeni važnosti faktora za unapređivanje samoevaluacije s obzirom na uže stručnu specijalnost nastavnika osnovnih škola

	Uže stručna specijal.	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	N	Mann-Whitney U	p
Edukacija nastavnika	raz. nast.	4,75	,447	89	192	p>0,05
	pred.nas.	4,62	,637	126		
Spremnost nastavnika na promjene	raz. nast.	4,88	,342	89	150	p>0,05
	pred.nas.	4,46	,761	126		
Adekvatno zakonsko rješenje	raz. nast.	4,63	,500	89	200	p>0,05
	pred.nas.	4,62	,637	126		
Prihvaćanje samoevaluacije od strane drugih nastavnika	raz. nast.	4,00	,730	89	196	p>0,05
	pred.nas.	4,08	,845	126		
Podrška kolega iz škole	raz. nast.	4,50	,516	89	200	p>0,05
	pred.nas.	4,46	,761	126		
Podrška Pedagoškog zavoda	raz. nast.	4,63	,500	89	178	p>0,05
	pred.nas.	4,38	,752	126		
Pojednostavljenje metoda, tehnika i instrumenata	raz. nast.	4,88	,342	89	102	P<0,05
	pred.nas.	4,08	1,093	126		

Iz prikazanih rezultata je vidljivo da između odgovora nastavnika razredne i predmetne nastave postoji statistički značajna razlika samo u procjeni važnosti pojednostavljenja metoda, tehnika i instrumenata za samoevaluaciju (Mann-Whitney U=102; p<0,05). U ostalim mogućim faktorima za unapređivanje procesa samoevaluacije u procjeni njihove važnosti ne postoji statistički značajna razlika.

U Tabeli 2. su prikazani rezultati testiranja značajnosti razlike u procjeni važnosti faktora za unapređivanje procesa samoevaluacije s obzirom na uže stručnu specijalnost nastavnika srednjih škola.

Tabela 2. Testiranje značajnosti razlike u procjeni važnosti faktora za unapređivanje samoevaluacije s obzirom na uže stručnu specijalnost nastavnika srednjih škola

	Uže stručna specijal.	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	N	Mann-Whitney U	p
Edukacija nastavnika	stručna	4,36	,462	62	299	p>0,05
	gimnazija	4,25	,652	66		
Spremnost nastavnika na promjene	stručna	4,56	,421	62	198	p>0,05
	gimnazija	4,12	,824	66		
Adekvatno zakonsko rješenje	stručna	4,26	,495	62	260	p>0,05
	gimnazija	4,31	,711	66		
Prihvaćanje	stručna	4,12	,715	62	135	P<0,05

samoevaluacije od strane drugih nastavnika						
	gimnazija	4,04	,799	66		
Podrška kolega iz škole	stručna	4,26	,621	62	265	p>0,05
	gimnazija	4,15	,756	66		
Podrška Pedagoškog zavoda	stručna	4,36	,562	62	215	p>0,05
	gimnazija	4,28	,695	66		
Pojednostavljenje metoda, tehnika i instrumenata	stručna	4,66	,425	62	125	P<0,05
	gimnazija	4,22	0,965	66		

Iz prikazanih rezultata je vidljivo da između odgovora nastavnika srednje stručne škole i gimmnazije postoji statistički značajna razlika u procjeni važnosti pojednostavljenja metoda, tehnika i instrumenata za samoevaluaciju (Mann-Whitney U=125; p<0,05) i u prihvaćenosti samoevaluacije od strane drugih nastavnika (Mann-Whitney U=135; p<0,05). U ostalim mogućim faktorima za unapređivanje procesa samoevaluacije u procjeni njihove važnosti ne postoji statistički značajna razlika.

U Tabeli 3. su prikazani rezultati testiranja značajnosti razlike u procjeni važnosti faktora za unapređivanje procesa samoevaluacije s obzirom na pol nastavnika.

Tabela 3. Testiranje značajnosti razlike u procjeni važnosti faktora za unapređivanje samoevaluacije s obzirom na pol nastavnika

	Pol	Aritmetička sredina	Standardna devijacija	N	Mann-Whitney U	p
Edukacija nastavnika	Muško	4,29	,726	77	126	P<0,05
	Žensko	4,80	,407	266		
Spremnost nastavnika na promjene	Muško	4,57	,756	77	202	p>0,05
	Žensko	4,67	,606	266		
Adekvatno zakonsko rješenje	Muško	4,29	,726	77	138	P<0,05
	Žensko	4,73	,450	266		
Prihvaćanje samoevaluacije od strane drugih nastavnika	Muško	4,00	,784	77	200	p>0,05
	Žensko	4,07	,785	266		
Podrška kolega iz škole	Muško	4,29	,726	77	170	p>0,05
	Žensko	4,53	,629	266		
Podrška Pedagoškog zavoda	Muško	4,29	,726	77	158	p>0,05
	Žensko	4,60	,621	266		
Pojednostavljenje metoda, tehnika i instrumenata	Muško	4,57	,756	77	164	P>0,05
	Žensko	4,20	1,064	266		

Iz prikazanih rezultata je vidljivo da, u odnosu na pol nastavnika, postoji statistički značajna razlika u procjeni važnosti ponuđenih faktora edukacije nastavnika (Mann-Whitney U=126; p<0,05) i u traženju adekvatnih zakonskih rješenja (Mann-Whitney U=138; p<0,05) u procesu unapređivanja samoevaluacije. U oba slučaja, nastavnice u prosjeku češće od nastavnika pridaju veću važnost edukaciji i adekvatnim zakonskim rješenjima. U ostalim ponuđenim faktorima relevantnim za unapređivanje kompetencije samoevaluacije nastavnika u nastavnom radu ne postoji statistički značajna razlika između nastavnika i nastavnica.

ZAKLJUČAK

Od ispitanih ponuđenih faktora nastavnici su istakli važnost povećavanja sposobnosti provođenja istih (edukacija i spremnost nastavnika na promjene, adekvatno zakonsko rješenje) i povećavanje motivacije za njihovu

primjenu. Kao manje važne faktore nastavnici su rangirali pojednostavljivanje metoda, tehnika i instrumenata samoevaluacije i prihvaćenost samoevaluacije od strane drugih nastavnika. Razlika između nastavnika razredne i predmetne nastave postoji samo u procjeni važnosti pojednostavljivanja metoda, tehnika i instrumenata samoevaluacije. Nastavnici razredne nastave češće smatraju da je potrebno pojednostaviti oblike samoevaluacije od nastavnika predmetne nastave. Važnost ovakvog rangiranja faktora unapređivanja procesa samoevaluacije razumjeli smo kao jasno isticanje da nastavnici još uvijek nisu u dovoljnoj mjeri osposobljeni i kompetentni za samoevaluaciju. To može biti značajan putokaz institucijama koje pružaju podršku profesionalnom razvoju nastavnika. Potvrdu za to nalazimo u prihvaćenim teorijskim pristupima.

LITERATURA

[1] Bezinović, P. (2003). *Samovrednovanje u funkciji unapređivanja kvaliteta škola: Europska iskustva i hrvatske mogućnosti.* U: Vrgoč, H. (ur.): Promjenama do uspješnog učenja i kvalitetne škole, zbornik. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor,
[2] Bezinović, P. (2007a). *Priručnik za samovrednovanje škola.* Zagreb: Institut za društvena istraživanja
[3] Bezinović, P. (2007b). *Samovrednovanje osnovnih škola: Uloga ravnatelja*. Institut za društvena istraživanja, Zagreb: Centar za istraživanje i razvoj obrazovanja
[4] Craft, A. (2000). *Continuing Professional Development: a practical guide for teachers and schools.* London/New York: Routledge/Falmer
[5] Erčulj, J. (2003). *Ravnatelj, klima in kultura šole.* Vodenje v vzgoji in izobraževanju . Kranj: Šola za ravnatelje, N^0 3
[6] Hrvatić, N. (2007). *Škola budućnosti: nove kompetencije učitelja.* Škola danas, za budućnost: znanstveno-praktični obzori. 15. Križevački pedagoški dani, Sažeci plenarnih izlaganja